

Pod red. br. 53. stoji Lauciscus, a treba da bude Leuciscus.

Pod red. br. 69. dva puta se navodi karpatska krkuša. Prvi po redu ispušta se, a ostaje drugi po redu 69-ti redni broj.

Pod red. br. 72. stoji Dybovsky, a treba da bude Dybovski.

Pod red. br. 93. stoji eleongata, a treba da bude elongata.

I ma još i drugih, manje važnih štamparskih grješaka, gdje je na mjesto velikog, stavljeno malo slovo, odnosno gdje je jedno slovo ispušteno i slično, ali će to čitaoci sami odmah moći da isprave.

PODZEMNE RIBE U NAŠEM KRŠU

Sjeverno od Otočca, u Lici, označeno je na karti Konjsko jezero. Mnogo sam o njemu čuo boraveći na znamenitoj rijeci Gackoj. Jednom prilikom sam i pošao da vidim to jezero i upoznam njega i njegove ribe.

Idući cestom iz Otočca prema Senju došao sam u Kompolje i odavle treba svrnuti u lijevo da se dođe na Konjsko jezero. Uzeo sam jednog vodića da mi pokaže put. Ovaj me je odmah upozorio da u jezeru ne ćemo naći vode, jer je otekla u zemlju. I zaista, došavši na jezero, vidio sam same livade po kojima je pasla stoka, a nigdje, ni na najdubljim mjestima ni kapi vode. Moj vodić mi je pripovijedao o ribolovu na tom jezeru pa čak i o jednom nesretnom mladiću, koji se je kod kupanja utopio. Pokazao mi je mjesto gdje su kasnije pronašli mrtvog mladića. To mjesto je ležalo visoko na jednom obronku i bilo je u prvi mah nevjerovatno da je na toj suhoj livadi izvađen iz duboke vode utopljenik. Udolina u kojoj se nalazi Konjsko jezero nema nikakve površinske veze ni sa rijekom Gackom, ni sa bilo kojim vrelom, koje bi moglo da ga napuni vodom. Pa ipak s jeseni i s proljeća, a katkada i cijelu zimu, ovo je jezero puno vode, duboko i veliko.

Tom zgodom dakako nismo našli ni traga bilo kakvim ribama iako je svima okolnim žiteljima dobro poznato, da u jezeru imade pijora. Kada voda počne

da se pojavljuje u jezeru, ona dolazi ispod zemlje. Nema nikakvih šupljina i velikih otvora, poput nekih krških vrela ili ponora, koji gutaju vodu. Samo su mi pokazali na dva mjesta hrpu nabacanog kamena tučenca i rekli da kroz njega dolazi voda, koja napuni jezero. Istim putem dolaze iz podzemlja i pijori.

Rijetko kada, za vrijeme velikog povodnja, jedan rukav rijeke Gacke se toliko razlije, da preko livada okolnim putem iz Gacke pređu u Konjsko jezero i štuke. Te se onda hrane sa pijorima, utove se, a kada voda padne, nijedna ne može kroz onaj kamen tučenac da prođe pa ih okolni žitelji polove. Drugih nikakvih riba u tom jezeru nema. Pastrva iz Gacke onamo ne zalazi a i ne može doći, jer se ona ne upušta u putovanja preko poplavljenih livada i polja.

Pijore iz Konjskog jezera ne treba zamijeniti sa pijorima na rijeci Gackoj, gdje tim imenom nazivaju male štukice (ovogodišnjake). Naprotiv na rijeci Lici i drugim ličkim vodama zovu ove sitne ribe, koje dolaze iz podzemlja pijorima.

Čudne su to ribe. Ima ih više vrsta, koje sve spadaju u rod Paraphoxinus-a, porodicu Ciprinidae (Vidi popis riba; br. 36 do 43 u broj 1/2 ovog časopisa za g. 1951.). Isto tako i na sličan način, kao u Konjskom jezeru, žive oni samo na zapadnom Balkanu od Hrvatske, preko zapadne Bosne, Dalmacije, Hercegovine,

sve do Grčke. Najviše ih ima u Bosni i Hercegovini, te u Lici.

U Konjskom jezeru već tri godine uopće nije zbog suše bilo ni kapi vode. To ipak ne znači da će ove ribice pod zemljom uginuti ili nestati. One će se vjerojatno tamo i izmrijestiti, iako obično izlaze u Konjsko jezero ponajviše zato da se u proljeće ondje izmrijestite, da se iz ikre izlegu male ribice i da onda zajedno sa starima odu opet pod zemlju, gdje proborave cijelo ljeto, a katkada još i cijelu zimu, a u slučaju suše i po nekoliko godina.

Njihov život pod zemljom, način održavanja, ishrane itd. dosada nam je potpuno nepoznat. Austrijski ihtiolozi Heckel, Knor i Steindachner su prvi opisali ove ribe iz naših krajeva. Nigdje ih drugdje, osim na Balkanu, nema, samo je u Španjolskoj pronađena davno jedna vrsta, ali do danas taj nalaz nije potvrđen. Kasnije su naši ihtiolozi Trgovčević i Karaman također proučavali ove ribe, ali ipak do danas ih ne poznajemo potpuno.

U Lici, Hercegovini pa i Dalmaciji ove ribe po negdje upotrebljavaju za hranu. Razne vrste rastu do razne veličine. Najmanje imaju oko 5 cm, a najveće dosegnu blizu 20 cm dužine, kao na primjer hrvatski pijor, *Paraphoxinus croaticus* (Steindachner).

Preko zime se ove ribe zadržavaju samo u većim i dubljim vodama i to u dubinama, većinom mirujući. U većini voda odlaze i preko zime u podzemlje, gdje inače stalno provode sušno razdoblje. Isto tako preko ljeta borave samo u nekim vodama, koje ne presušuju. Glavna njihova nalazišta su rijeke i potoci ponornice u našem Kršu. U podzemlju Krša ove se ribe snalaze i na takav život su silom prilika prilagodene u dugotrajnom nizu godina, vjerojatno od postanka našeg Krša, a to su milijunski dugotrajni nizovi godina i generacija.

Današnje doba im više ne pruža prilike da se sele iz jedne vode u drugu, kako to čine ili mogu da čine neke ribe u površinski povezanim običnim rijekama i potocima. Pojedina nalazišta ovih riba su međusobno potpuno odijeljena, izolirana. Ima čak takvih slučajeva, da se u podzemnim pećinama nalaze vrela, do kojih ljudi silaze po pitku vodu. Takva vrela nikada ne prodiru do površine pa ipak se u nekima od njih nađe pijora. Kako provode oni cijelu godinu pod zemljom, čim se hrane i gdje i kako se mrijestite, to je još uvijek nerazjašnjeno.

Krška polja u Hercegovini, kao Fatničko, Gatačko, Popovo i druga, odlikuju se obiljem ovih riba. Na nekim mjestima love ih na veliko, u količinama koje godišnje premaše i 1000 kg, što je za sitnu ribicu, koja dolazi ispod zemlje, znatna količina. Popovska gaovica iz Popovog polja, poznata je na daleko po svojoj dobroj kvaliteti. U prijašnja vremena se je i sušena otpremala u Dubrovnik i druga mjesta. Smatrali su je ljekovitom pa i naročito poslasticom.

Njeno prehrambeno značenje je najveće u Hercegovini, zatim u zapadnoj Bosni. Ekonomsko značenje ovih riba moglo bi se povećati prenosom i u one vode ponornice i periodička vrela, gdje ih dosada nema, a koje vode nisu prikladne za druge ribe, kao na pr. za pastrve ili koju krupniju ribu, iz porodice Cyprinidae. Žilavost i otpornost ovih riba prema suši i njihova sposobnost da se s vodom povlače u podzemlje Krša, daje nam mogućnost da ih iskoristimo za vodom širomašne krajeve, koji obično i nemaju mnogo živežnih namirnica pa stoga mogu i ove ribe da služe za dopunu prehrane. Naročito povoljno je kod nekih vrsta da se veoma utove i stoga su masne te se priređuju često na vlastitoj masnoći.

U našem Kršu ima i drugih vrsta riba, osim *Paraphoxinusa*, koje zalaze i

mogu da žive u podzemlju. To su u prvom redu: oštrulja, Aulopyge hügelii Heckel, zatim piurak, Chondrostoma phoxinus Heckel. Ove dvije vrste nisu toliko raširene, nego ih nalazimo samo u zapadnoj Bosni i jednom dijelu Dalmacije i tu su ograničene samo na pojedinu vodu.

Ove posljednje vrste zajedno s pijorima, čine glavni riblji svijet našeg podzemlja. Onamo zalaze dođuše i katkada na pojedinim mjestima ili vodama također i druge vrste pa čak i pastrva. Međutim one zalaze samo izuzetno, u nuždi, kada voda nestane pa sobom i njih povuče u ponore, odakle prvom priikom opet izađu i obično izbjegavaju ulazak u te ponore. Naprotiv pijori pradušu unaprijed idu prema ulazima u podzemlje, bilo ponorima, bilo vrelima i teže da se za vremena onamo sklone od presušivanja. Ipak mnogo ih, naročito mlađa, zaostane na suhom i propadne.

Ima slučajeva gdje domaći žitelji tvrde da pastrve redovno zalaze u podzemlje, gdje borave mjesecima, a kada izlaze s velikom vodom da ih navodno i love u većem broju (jedan potok kod Donje Suvaje, i druga mjesta), ali ova kvi slučajevi nisu proučeni, ni dokazani.

U podzemlje dakako zalazi i jegulja, ali ona uglavnom samo onuda prolazi da bi prodrila ispod zemlje u površinske tokove raznih ponornica i jezera, kao što su na pr. rijeka Gacka, Prespansko jezero itd. To su prolazni gosti podzemlja, dok su pijori, oštrulja i piurak takve ribe, koje su nastale u našem Kršu, prilagodile se prirodnim uslovima, naročito sušnim periodima i kojima je u mnogim vodama selenje u podzemlje i vraćanje iz podzemlja postalo karakterističnim obilježjem. To su prave ribe podzemlja.

ZDRAVKO TALER

VIJESTI IZ SPORTSKOG RIBOLOVA

(Svršetak sa 82. strane)

diti upornu borbu protiv trovanja i za gađivanja voda.

propisa nestati štetočine s naših rijeka i potoka.

*

*

Športsko ribolovno društvo u Slavonskom Brodu dostavilo je podatke o uništavanju ribe i pustošenju voda eksplozivom. Ovom vrstom krivolova naročito je pogođena rijeka Orjava. Pojedinci, naročito oni koji rade na gradnjama i u kamenolomima, neovlašteno dolaze do eksploziva i upotrebljavaju ga za ribolov. Nije isključeno da se eksploziv može upotrebiti i u druge svrhe pa o upotrebi eksploziva na vodama treba uvi-jek podnijeti prijavu.

Za ovu vrstu krivolova novi Krivični zakonik predviđa najoštrije kazne, tako da će energičnom primjenom zakonskih

Ovih dana završena je isporuka smuđevih gnijezda i šaranskog mlađa od strane ribnjačarskih poduzeća. Gnijezda i mlađ nabavljeni su iz sredstava Fonda za poribljavanje Ministarstva ribarstva NR Hrvatske. Nasađivanje i poribljavanje izvršeno je prema planu poribljavanja koji je izradio Savez ribolovnih športskih društava NR Hrvatske.

Rezultati poribljavanja i nasađivanja još nisu poznati. Čim se prikupe podaci od društava koja su primila mlađ i gnijezda, objavit će se rezultati ove akcije.

Z. U.